

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет культури і мистецтв

Кафедра культурології

В. М. Шостак

Культурно-красєзнавча практика

Методичні рекомендації до курсу

Луцьк
Вежа-Друк
2021

УДК 930.85(477.82)+94(477)

Ш79

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол №5 від 27.01.2021 р.)*

Рецензенти :

Столярчук Н. М., кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри культурології Волинського національного університету імені Лесі Українки;

Сичевська-Возняк О. М., кандидат філософських наук, доцент кафедри соціального забезпечення та гуманітарних дисциплін Луцького національного технічного університету.

Шостак В. М.

Ш 79 Культурно-краєзнавча практика: методичні рекомендації до курсу / В. М. Шостак. – Луцьк : Вежа-Друк, 2021. – 40 с.

У методичних рекомендаціях до курсу “Культурно-краєзнавча практика” подано мету і структуру курсу, короткий опис очікуваних знань, вмінь і компетентностей студентів, теми змістових модулів, критерії і напрямки поточного контролю знань, методичні поради для самостійної та індивідуально-дослідної роботи. перелік рекомендованих джерел для вивчення і використання студентами.

Рекомендовано студентам-бакалаврам спеціальності 034, „Культурологія” освітньо-професійної програми, „Аналітика культури та креативні індустрії”

УДК 930.85(477.82)+94(477)

© Шостак В. М., 2021

© Волинський національний

університет імені Лесі Українки, 2021

ЗМІСТ

1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	5
3. Зміст та основні етапи практики	10
4. Бази практики	16
5. Індивідуальні науково-дослідні завдання.....	17
6. Форми контролю і критерії оцінювання	18
7. Джерела, рекомендовані для опрацювання.....	24

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	03 Гуманітарні науки, 034 «Культурологія», Освітня програма «Культурологія», Освітньо – кваліфікаційний рівень бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 90/1		Рік навчання 1
		Семестри 2
ІНДЗ: є		Лекції 0 год.
		Практичні (семінарські) 0 год. Індивідуальні 0 год.
		Самостійна робота 84 год. Консультації 6 год.
	Форма контролю: диференційований залік (2семестр)	

Культурне краєзнавство та вивчення культурної спадщини займають вагомe місце у навчально-виховному процесі вищих навчальних закладів України. Культурна пам'ять і креативність – важливі чинники у формуванні національної свідомості, творчого розвитку особистості, почуття самоповаги та людської гідності. Залучення до культурно-краєзнавчої роботи, глибоке і комплексне вивчення історії Волинського краю, пам'яток його природи і культури, традицій, обрядів, релігійного середовища волинян, сакральної архітектури, усього комплексу виявів матеріальної і нематеріальної культурної спадщини є вагомим фактором формування потрібних фахових рис майбутнього культуролога і світоглядних орієнтацій громадянина України. Тому план проходження практики передбачає комплекс заходів, спрямованих на організацію і свідоме користування пошуково-дослідницькою методикою культурологічного аналізу та пізнання світу, набуття практичних вмінь щодо аналітичної, дослідницької і організаційної діяльності у сфері культурного краєзнавства.

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ.

Вироблення фахових компетентностей культуролога за обраними спеціалізаціями.

Під час проходження практики студенти повинні:

- поглибити і закріпити знання з вивчених теоретичних курсів та усвідомити зв'язок краєзнавства з іншими навчальними дисциплінами;
- поглибити знання, зокрема, з історичного та культурного краєзнавства, навчитися застосовувати методики краєзнавчих досліджень для вивчення історії культури та аналізу її сучасних форм, історії окремих регіонів Волині, історичних пам'яток, родоводів та ін.;
- навчитися класифікувати краєзнавчі дослідження за основними напрямками (історичне краєзнавство, географічне, літературне, мистецтвознавче, бібліотечне, церковне, музейне, пам'яткознавче тощо);
- ознайомитися з літературними, довідковими, бібліографічними та іншими джерелами і основними організаційними формами культурно-краєзнавчої роботи;
- ознайомитися з внутрішньою структурою та системою роботи культурних товариств, музеїв, клубів та інших культурно-освітніх установ та проаналізувати основні напрямки і форми їхньої діяльності зокрема організації професійної екскурсійної роботи;
- під час проходження культурно-краєзнавчої практики студенти повинні з'ясувати історичні періоди розвитку Волині та особливості еволюції її соціокультурної сфери в різних політичних та історичних умовах;
- студенти повинні познайомитися з різного роду джерелами, оволодіти методами їх вивчення і використання отриманої інформації при вивченні різних видів пам'яток, аналізувати і систематизувати джерела до заданої теми, складати бібліографію, описувати пам'ятки, складати паспорт об'єкта, продумувати логістику і етапи проведення екскурсійної роботи тощо.
- вивчити особливості і теоретичні положення методичної краєзнавчої літератури, досвід відомих волинських краєзнавців-практиків;

– знати методику пошукової, збиральницької, гурткової, просвітницької роботи, проведення інтерв'ю, фіксації та запису спогадів, розповідей учасників та свідків подій тощо.

Отже, головними завданнями для студентів-культурологів під час проходження культурно-краєзнавчої практики є :1) вивчення й узагальнення досвіду менеджерів соціо-культурної сфери та діяльна участь у вирішенні проблем сучасної культурно-просвітницької роботи ; 2) набуття і вироблення практичних умінь та навичок проведення культурно-краєзнавчої роботи, наукових досліджень, самостановлення і самовдосконалення професійної майстерності.

Відповідно, за результатами проходження практик студент повинен знати:

- 1) організацію праці у закладах і установах соціо-культурної сфери ;
- 2) зміст законодавчої і нормативно-правової бази України щодо опису, аналізу і збереження культурних пам'яток;
- 3) види і форми планування науково-пошукової роботи в культурно-краєзнавчій галузі;
- 4) організацію екскурсійної і логістичної роботи в закладах культури та мистецтв;
- 5) особливості організації роботи історико-культурних заповідників та відділів охорони культурної спадщини.

При відповідальному ставленні і ретельному виконанні вказівок керівників практики студент після завершення практики повинен вміти :

- проводити різноманітні культурно-краєзнавчі заходи, забезпечувати їх змістовність, доступність, високий теоретичний і методичний рівень, суспільну доцільність;
- впроваджувати в практику сучасні форми інноваційної роботи та нетрадиційні типи проведення культурологічних проектів;
- активно використовувати можливості Інтернет-технологій під час планування і проведення різноманітних форм культурного туризму;

- впроваджувати в практику особистісно зорієнтоване гуманітарне та патріотичне виховання;
- організовувати діяльність культурно-краєзнавчих гуртків, студій, клубів за інтересами, круглих столів, турнірів та інших можливих форм роботи в навчальних закладах і громадських організаціях;
- розвивати творчі здібності і культурну компетентність громадян;
- здійснювати тематичне і поточне планування культурно-краєзнавчої роботи відповідно до завдань і масштабів;
- вести документацію в контексті реєстрації, опису і збереження культурної спадщини та окремих пам'яток культури;
- перевіряти краєзнавчу документацію щодо її відповідності чинному законодавству;
- вести щоденник культурно-краєзнавчої практики, робити записи особистих спостережень і формулювати науково-теоретичні висновки.

- У процесі вивчення запланованих тем і виконання завдань, передбачених на кожному етапі культурно-краєзнавчої практики, студент виробляє в собі здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі дослідження культури рідного краю. Адже ефективне опрацювання рекомендованих джерел і виконання відповідних завдань передбачає використання різного виду теоретичних знань і креативних підходів до аналізу культурних явищ і процесів. Часто нові елементи культурного осмислення і культурних практик Волині характеризується комплексністю та невизначеністю умов, потребують системного і багатофакторного аналізу.
- В ході осмислення ключових проблем становлення, розвитку і перспектив культурних процесів на території Волині студент повинен бути націлений на формування сукупності загальних компетентностей. Серед яких ключовими і головними є :
 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
5. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
6. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
7. Здатність працювати автономно і в команді.
9. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей соціокультурного розвитку Волині, України та світу.

Для становлення майбутнього фахівця-культуролога вирішального значення набувають спеціальні та фахові компетентності. При засвоєнні програмового матеріалу і самостійних творчих пошуках студент повинен усвідомлювати і прагнути оволодіти головними компетентностями, які передбачені державними стандартами. Серед них фундаментальне значення мають :

1. Здатність презентувати результати професійної діяльності в усній та письмовій формі, надавати відповідну аргументацію.

2. Здатність визначати ступінь цінності та унікальності об'єктів культури у українському та міжнародному контекстах.
3. Здатність критично аналізувати культурні явища та процеси з використанням загальнонаукових та спеціальних наукових методів;
4. Здатність розуміти та інтерпретувати джерела культури (писемні, речові, візуальні) з урахуванням різних контекстів (історичного, соціального, антропологічного, політичного, релігійного, екологічного тощо).
5. Здатність використовувати різноманітні джерела інформації та методологічний апарат культурології для виявлення, аналізу культурних потреб суспільства.
6. Здатність аналізувати культурну політику в інституціях різних рівнів.
7. Здатність обґрунтовувати рішення щодо врегулювання відносин у сфері культури на основі розуміння специфіки соціокультурних процесів.
8. Здатність створювати аналітичні звіти, розробляти рекомендації та генерувати проекти (культурно-мистецькі, художні та дозвілєві) щодо об'єктів професійної діяльності, використовуючи актуальну нормативну основу.
9. Здатність оцінювати матеріальну та духовну цінність об'єкта культурної спадщини різних історичних періодів та географічних ареалів.
10. Здатність популяризувати знання про культуру та поширювати інформацію культурологічного змісту використовуючи сучасні інформаційні, комунікативні засоби та візуальні технології.
11. Здатність організувати культурні події, використовуючи сучасні методи та технології.
12. Здатність дотримуватися стандартів професійної етики та міжкультурної комунікації.

3.ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЕТАПИ ПРАКТИКИ.

Програмою передбачені теоретичні та практичні заняття під час практики, теоретична підготовка студента до вибору тематики, вивчення об'єктів культурної спадщини, укладання маршруту та проведення екскурсії. Студентам читається курс лекцій, який сприятиме поглибленню знань студентів в обраному ними напрямку культурно-краєзнавчих досліджень. Лекційні заняття проводяться безпосередньо в приміщеннях базових краєзнавчих організацій та підрозділів, в музеях, на вулицях та історичних місцях. Аудиторні заняття передбачають демонстрацію слайдів та фотографій за допомогою мультимедійного проектора та екрана. Поглибленню та засвоєнню теоретичного курсу сприяють екскурсії вулицями, що відповідають тематиці проведених теоретичних занять. Під час екскурсій студенти мають можливість візуально дослідити пам'ятки міста, ознайомитися з методичними основами ведення екскурсії (володіння аудиторією, утримання уваги слухачів тощо). Форми навчання передбачають проведення практичних занять, в тому числі на базі бібліотек, архівів, музеїв області, практичні заняття з методики вивчення краєзнавчих джерел, виконання індивідуальних та творчих завдань, використання комп'ютерних технологій.

Передбачено ознайомлення зі світовим досвідом організації роботи кращих музеїв світу з метою адаптації його до вітчизняних реалій, набуття нових знань, отримання практичних навичок роботи з новітніми технологіями у сфері культурного туризму, ознайомлення з культурним потенціалом і туристичними ресурсами України й світу. Студенти мають можливість ознайомлюватися з культурою національних меншин, етнографічними та релігійними особливостями регіонів Волині, її природним та історико-культурним середовищем й правилами відвідування заповідних територій. При цьому студенти здійснюють порівняльний аналіз та можуть застосовувати елементи різновидів сучасного туризму : пізнавального,

релігійного, етнографічного, оздоровчого, зеленого, етнічного, спортивного та інших, що надає значну допомогу в подальшій науковій та професійній діяльності, набувається досвід встановлення комунікативних зв'язків з представниками різних культур та етносів.

Програма практики передбачає відповідні головні етапи : підготовчий, основний робочий, підсумковий.

Ці етапи включають в себе вивчення тематики з різних галузей наукового пізнання світу і людини. Ознайомчі лекції можуть проводитись викладачами з інших кафедр Волинського національного університету. Це сприятиме виробленню комплексного підходу у студентів до досліджуваних явищ, їхньому глибокому розумінню проблематики і перспектив культурно-краєзнавчої роботи. В залежності від місця проходження практики і зацікавлень студентів, вони можуть самостійно надавати пріоритети тим чи іншим темам. Загальний перелік тем наступний.

Тема 1. Вступна частина. Організаційні основи проведення практики. Загальні організаційно-навчальні основи змісту краєзнавчої практики. Бесіда з техніки безпеки. Завдання і програма практики. Знайомство з формами і методами проведення практики. Розподіл індивідуальних завдань та знайомство з методикою їх виконання.

Тема 2. Природознавче краєзнавство. Під час занять студенти знайомляться з основними етапами формування місцевих природних ландшафтів. Знайомляться з основними відомостями з геології і гідрогеології краю, його флорою і фауною. Особливу увагу звертають на екологію конкретної території.

Тема 3. Географічне краєзнавство (топоніміка, гідроніміка і ороніміка) Студенти актуалізують свої знання з ономастики, проводять аналіз назв, у тому числі народних. Роблять висновки щодо характеру перейменувань та зв'язку назв з історією даної місцевості.

Тема 4. Історичне краєзнавство. У цьому розділі студенти знайомляться з так званою «паралельною» історією свого краю. Певне місце займає знайомство з археологією та етнографією місцевості. Серед завдань: вивчення пам'яткоохоронної діяльності в регіоні, знайомство з мережею музеїв, архівів і бібліотек.

Тема 5. Мистецтвознавче краєзнавство. У процесі вивчення даної теми, практиканти вивчають культурну спадщину колишніх епох у галузі живопису, архітектури, музики, скульптури та інших розділів мистецтва. Відвідують музеї відповідного до профілю.

Тема 6. Літературне краєзнавство. Практиканти отримують відомості про літературний процес у даному регіоні, знайомляться з творчістю найвидатніших письменників, поетів і драматургів. Частина занять присвячуються вивченню усної народної творчості (легенди, перекази тощо).

Тема 7. Церковне краєзнавство. Під час вивчення даного розділу практиканти отримують відомості про розвиток духовності краю. Вони знайомляться з пам'ятками різних культів, особливостями релігійного життя в регіоні.

Тема 8. Краєзнавча біографістика. Основні сучасні наукові підходи та методи біографістики. Психобіографістика. Видатні земляки та їх значення для історії і культури краю. Людина, якою пишаються у місті (районі, селі). Методика збору матеріалів про життєвий шлях земляка. Визначення внеску діяча в історію краю, України чи світу. Увічнення пам'яті про земляка для нащадків.

Тема 9. Краєзнавчий туризм. Популяризація історії Волинського краю шляхом практичного ознайомлення з пам'ятками матеріальної та духовної культури. Підготовка екскурсів-краєзнавців. Розробка екскурсійних маршрутів. Краєзнавчий туризм як дієвий засіб національно-патріотичного виховання.

Тема 10. Робота над оформленням документації за результатами краєзнавчої практики. Робота над виконанням індивідуальних завдань. Рекомендації до

виконання практичних завдань за результатами краєзнавчої практики, складання та оформлення матеріалів та звітної документації після закінчення практики.

Отже підготовчий етап передбачає ознайомлення студентів з програмою культурно-краєзнавчої практики, участь у настановчій конференції, вибір студентом базової установи для проходження практики, вирішення всіх організаційних питань. На настановній конференції присутні представники адміністрації факультету, викладачі, студенти, керівники практики від університету та базових установ. Студенти знайомляться із метою і очікуваними результатами від їхньої діяльності, вимогами щодо роботи і оформлення звітної документації. Уточнюються програма і терміни проведення практики, правила техніки безпеки, форми контролю і звітності.

Робочий етап включає :

- знайомство студента з установою, де він буде проходити практику, вивчення особливостей організації праці у базовому закладі . знайомство з керівниками, науковими працівниками та фахівцями з обраної сфери практичної діяльності ;
- відвідування знакових історико-культурних об'єктів, вивчення їхньої художньо-естетичної і змістової привабливості, місця в загальному контексті населеного пункту і оточуючих архітектурних та ландшафтних умов ;
- вивчення змісту законодавчої і нормативно-правової бази, постанов Кабінету Міністрів України, які регулюють життєдіяльність культурно-краєзнавчої галузі України ;
- ознайомлення з розпорядженнями Волинської обласної ради і місцевих органів влади, зокрема міста Луцька, щодо розвитку культурно-краєзнавчої сфери і охорони культурної спадщини ;
- консультації з керівниками практики і складання кожним студентом-практикантом індивідуального плану роботи;

- опрацювання науково-теоретичної літератури у відділах історико-культурного заповідника „Старий Луцьк” та обговорення цікавих матеріалів з його співробітниками ;
- проведення в обов’язковому порядку не менше трьох екскурсій в історико-культурному заповіднику, забезпечення їх змістовності і методичної доцільності, впровадження в практику сучасних інноваційних форм і нових методів художньо-естетичного виховання;
- ознайомлення з діяльністю Відділу охорони культурної спадщини Луцької міської ради, самостійна організація різних форм дослідження і опису культурних пам’яток Луцька чи інших населених пунктів Волині;
- розробка і проведення одного відкритого залікового заходу з метою ознайомлення і популяризації культурної спадщини м. Луцька чи регіону Волині, де студент проходить практику. Бажане використання відеозйомки і розміщення матеріалів на сайті кафедри і університету ;
- ознайомлення з роботою працівників відділу охорони культурної спадщини м. Луцька, вивчення карти культурних пам’яток, отримання навиків ведення документації та опису пам’ятки, оформлення її юридичного статусу;
- класифікація, розміщення і оформлення науково-навчальних матеріалів, використання якісних розробок для здійснення тематичного і поточного планування, складання логістики культурних маршрутів по місту Луцьку, залучення учнів, волонтерів і громадян до здійснення культурно-мистецьких та краєзнавчо-пізнавальних проектів.

На підсумковому етапі відбувається оцінювання роботи студента-практиканта відповідними працівниками та керівником культурно-краєзнавчої практики. Студент у встановлений термін подає підготовлений звіт та заповнений ним щоденник щодо виконаних робіт, завдань і зібраних матеріалів. Підсумкова конференція завершує практику. Студенти готують

виступи, виставку чи презентацію матеріалів, які відображають хід і результати практики. На конференцію запрошуються керівники практик від базових установ, декан факультету і завідувач кафедрою, задіяні викладачі, які підводять підсумки роботи кожного студента-культуролога, висловлюють зауваження, побажання, рекомендації щодо оформлення звітних матеріалів і подальших перспектив теоретичних пошуків та форм культурно-краєзнавчих практик.

4. БАЗИ ПРАКТИКИ.

Культурно-краєзнавча практика студентів напряму підготовки «Культурологія» здійснюється в закладах, які мають умови та можливості для їх проведення. Базами практики є установи та організації соціокультурної сфери міста Луцька та Волинської області. Для проходження практики обираються заклади, що мають штат висококваліфікованих фахівців, здатних надати допомогу студентам у закріпленні теоретичних знань й набутті практичних фахових умінь та навичок. В умовах пандемії і дистанційного навчання студенти можуть самостійно з дозволу кафедри підбирати для себе місце проходження практики і пропонувати його для використання за умови дотримання всіх встановлених вимог та підготовки презентаційних матеріалів про всі відвідувані об'єкти та належного оформлення матеріалів. Направлення студентів на практику здійснюється наказом декана факультету культури і мистецтв Волинського національного університету імені Лесі Українки. Розподіл студентів за базами практики здійснюється кафедрою і затверджується наказом декана факультету. .

Базами навчальної практики є підприємства, організації різної форми власності, які разом з навчальним закладом несуть обопільну відповідальність за організацію, якість і результати проведення практики студентів. Організація-база практики зобов'язана забезпечити студентам умови безпечної роботи на кожному робочому місці, провести обов'язковий інструктаж з охорони праці та техніки безпеки.

5. ІНДИВІДУАЛЬНІ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКІ ЗАВДАННЯ.

Під час проходження практики керівники залучають студентів до виконання індивідуальних робіт в установах та на досліджуваних об'єктах. У межах групи студенти діляться на підгрупи, завданням яких є теоретична підготовка та укладання власного екскурсійного маршруту (2–4 студенти не залежно від складності теми і завдання). Підготовка, збір бібліографії до теми завдання, виявлення архівних джерел, вивчення пам'яток історії та культури, складання технологічної карти екскурсії, методичної розробки екскурсії, паспорту краєзнавчого об'єкта, заповнення звітної документації краєзнавчої практики тощо. Розробка індивідуального маршруту або вивчення іншої теми, робота над виявленням і збором краєзнавчих джерел та інформації передбачає вивчення місцевих пам'яток до завершення проходження практики, подання студентами надрукованого опису маршруту чи виконаного іншого завдання на належному науково-методичному рівні.

Важливо наголосити, що виконання індивідуальних науково-дослідницьких завдань передбачає здійснення певних практичних дій, зокрема :

1. Вивчення методичної краєзнавчої літератури і проведення бесід з краєзнавцями-практиками.
2. Знайомство з методикою краєзнавчої роботи (пошуковою, збиральною, гуртковою, масово-освітньою тощо).
3. Виявлення та вивчення місцевої краєзнавчої літератури, матеріалів місцевих краєзнавчих музеїв тощо.
4. Збір та використання інтерв'ю, спогадів, розповідей учасників та свідків подій, явищ тощо.
5. Індивідуальні і колективні завдання (наприклад, розробка конкретних туристичних маршрутів по Волині, вивчення та характеристика історичних, меморіальних та ін. об'єктів, пошук документів, участь у історичних реконструкціях, написання текстів екскурсій, підготовка історико-краєзнавчих довідок та ін.).
6. Робота у літніх краєзнавчих школах (таборах) на базі шкіл, ліцеїв, гімназій та інших закладів.

6. ФОРМИ КОНТРОЛЮ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Керівники практикою від кафедри повинні при підготовці та проведенні практики:

- отримати від завідувача кафедрою вказівки щодо загальних положень та особливостей проведення практики;
- ознайомити студентів з програмою та учбово-методичною документацією щодо проведення практики;
- познайомитися з навчанням та психологічними особливостями студентів своєї групи;
- забезпечити отримання студентами необхідних документів і проконтролювати прибуття студентів у визначені установи, підприємства . організації;
- провести організаційні збори зі своєю групою, на яких:
 - а) інформувати про термін практики;
 - б) познайомити з програмою, метою та завданням практики;
 - в) довести до відома студентів особливості проходження практики на даному підприємстві, в умовах того чи іншого закладу культури, установи чи організації;
 - г) провести попередній інструктаж про загальні положення техніки безпеки;
 - д) повідомити про вимоги щодо ведення щоденників і складання звіту про практику.
 - е) видати щоденник та додаткові матеріали.
- остаточно узгодити графік проходження практики та подати в деканат інформацію про місця практики та теми дослідження студентів;
- видати кожному студенту індивідуальне завдання практики;
- надавати систематичну допомогу студентам у виконанні програми - практики;
- постійно контролювати виконання графіка практики ведення щоденників та складання звіту студентами;
- регулярно інформувати кафедру про хід практики.

На завершальному етапі практики:

- підготувати звіт про роботу студентів своєї групи;
- перевірити і підписати щоденники і звіти.

Після завершення практики студенти здають диференційований залік керівнику практики або комісії, яку призначає декан факультету. На засіданні комісії студент-практикант захищає звіт про виконану роботу і представляє необхідну документацію.

Обов'язки студентів під час проходження виробничої практики:

Перед відправленням на практику студент зобов'язаний:

- зустрітися з керівником практики від кафедри;
- ознайомитися з терміном та умовами проходження практики;
- отримати на кафедрі потрібну документацію;
- пройти інструктаж з техніки безпеки;
- строго виконувати правила безпеки;
- виконувати на підприємстві правила внутрішнього розпорядку;
- відвідувати наукові семінари та виробничі наради;
- регулярно вести щоденник;
- виконати програму та індивідуальне завдання з практики;
- скласти звіт про результати практики керівника від підприємства.

Після повернення до вузу доповісти на кафедрі про закінчення практики, передати на зберігання звіт та щоденники практики.

На захист, який відбудеться після завершення практики, кожен студент представляє:

1. Щоденник з виробничої практики завірений керівником практики від виробництва.
2. Звіт з виробничої практики, завірений керівником практики від виробництва.
3. Особистий щоденник з виробничої практики.
4. Огляд літературних джерел з теми наукового дослідження.
5. Фотозвіт з виробничої практики.

6. Презентацію з виробничої практики.

Студент, який не виконав програму практики і отримав незадовільний відгук про роботу або незадовільну оцінку на захисті звіту, направляється повторно на практику в період канікул.

Такі студенти у двотижневий термін після початку осіннього семестру подають на кафедру письмовий звіт, в якому висвітлюються такі питання:

1. відомості про конкретно виконану роботу;
2. індивідуальне завдання і зібрані матеріали;
3. висновки і пропозиції.

Підсумки виробничої практики для студентів, які повторно її проходили підводяться на засіданні кафедри.

За результатами проходження культурно-краєзнавчої практики оцінювання знань і вмінь студентів відбувається на підставі комплексу критеріїв: - якість знань студентів та вміння застосовувати їх на практиці; - вміння систематизувати, класифікувати та узагальнювати інформацію; - рівень сформованості умінь та навичок практичної роботи студентів як майбутніх спеціалістів; - вміння робити аргументовані висновки; - якісне виконання завдань під час перебування на базах практики; - правильне оформлення документації; - рівень оволодіння інноваційними технологіями з фаху; - захист презентацій та індивідуальних завдань; - повнота та якість відповідей на запитання

Зміст роботи, що оцінюється і кількість балів :

1. Теоретична підготовка: теоретичні знання предмету практики; володіння матеріалом під час проведення культурно-краєзнавчих заходів, екскурсій, практичних і дослідницьких робіт тощо - 15 балів;
2. Психолого-комунікативна майстерність: психологічна врівноваженість і тактовність, комунікабельність, емпатійність, неконфліктність, толерантність тощо – 10 балів ;

3. Особистісні характеристики: дисциплінованість під час проходження практики; ініціативність; самостійність; професійна спрямованість; інноваційність тощо - 5 балів;

4. Оцінювання процесу проходження практики: проведення екскурсійно-культурних, виховних заходів, експериментів, запровадження інноваційних форм роботи і креативних рішень; формування технічної документації, облікової звітності на базах практики тощо – 20 балів;

5. Оцінювання звітної документації: план-конспект культурно-краєзнавчого заходу; сценарій проведення екскурсії чи виховного заходу; психолого-професійна характеристика; різні матеріали звітності; відеоматеріали, карти, документи архівів тощо – 20 балів;

6. Оцінювання допоміжної документації : загальне оформлення щоденника; оформлення допоміжної документації (конспекти, записи, наочний матеріал, схеми, знімки тощо) – 5 балів;

7. Захист практики – 25 балів.

Загальна сума 100 балів.

Оцінку «відмінно» (90-100 балів) студент отримує, якщо всі завдання практики виконано в повному обсязі, виявлено глибоке розуміння теоретичних знань та вміння творчо їх застосовувати. Враховується сумлінне виконання всіх завдань практики, високий рівень удосконалення своїх знань, умінь та навичок, пов'язаних із особливостями професійної діяльності. Матеріали опрацьовано, проаналізовано, правильно оформлено та подано у визначений термін. Повністю розкрито тему індивідуального завдання, зроблено чіткі висновки щодо досліджуваного питання. У щоденнику студента зафіксовано зміст роботи впродовж усього періоду проходження практики.

Оцінку «добре» (82-89 балів) студент одержує, якщо завдання практики виконані правильно, але недостатньо повно. Практикант виконував завдання керівників практики, удосконалював на практиці свої знання з історії і теорії культури, культурології та культурних практик. Матеріали подано у

визначений термін, але недостатньо систематизовано. Індивідуальне завдання виконано та логічно викладено. Відповіді на запитання членів комісії під час заліку загалом правильні. У щоденнику студента зафіксовано зміст роботи впродовж усього періоду проходження практики.

Оцінку «добре» (75 -81 балів) студент отримує, якщо завдання практики виконано повно, але було допущено кілька не дуже грубих помилок. Практикант виконував завдання керівника практики, удосконалював свої знання та навички з фаху. Матеріали подано у визначений термін, але є певні невідповідності або оформлено з помилками. Тему індивідуального завдання розкрито, але логіка викладу порушена. Під час відповідей на питання членів комісії орієнтується у змісті практики. У щоденнику студента зафіксовано зміст роботи впродовж усього періоду проходження практики.

Оцінку «задовільно» (67-74 балів) студент отримує, якщо завдання практики виконано в неповному обсязі, в ході виконання завдань допускалися помилки. Знання теоретичного матеріалу продемонстровано з деякими недоліками, недостатньо сформовані основні вміння та навички. Матеріали практики опрацьовано з помилками, бракує аналізу, щоденник оформлено неправильно. Індивідуальне завдання виконано, але не розкрито тему. Відповіді на запитання членів комісії неповні.

Оцінка «задовільно» (60-66 бали) ставиться студентові, якщо завдання практики виконано з помилками або не в повному обсязі. У теоретичних знаннях виявлено недоліки, бракує сформованих вмінь та навичок зі спеціальності. Матеріали опрацьовано частково, оформлено неправильно, слабо аргументовані висновки й узагальнення, індивідуальне завдання виконано частково. Щоденник оформлено неправильно. Відповіді на запитання членів комісії неповні.

Оцінку «незадовільно» (35-59 балів) студент отримує, якщо більшість завдань навчальної практики не виконані. Практикант не володіє теоретичними знаннями, не може дати відповіді на поставлені питання. Виявлені проблеми із виконанням завдань, не сформовані вміння проводити

відповідні види роботи. Матеріали недбало опрацьовано, оформлено з помилками. Щоденник оформлений неправильно.

Оцінку «незадовільно» (1-35 балів) студент отримує, якщо завдання навчальної практики не виконані.

Контроль успішності студента під час навчання на факультеті культури і мистецтв Волинського національного університету імені Лесі Українки здійснюється за 100-бальною шкалою та переводиться в оцінку за шкалою ECTS.

Шкала оцінювання

A 90-100 відмінно

B 82-89 добре

C 75-81 добре

D 67-74 задовільно

E 60-66 задовільно

FХ 1-59 незадовільно (не зараховано з можливістю повторного складання)

7. Джерела, рекомендовані для опрацювання.

1. Аврахов Григорій. Леся Українка: проблеми текстології та історії друку (До дванадцятитомного видання творів, 1975-1979): монографія / Г. Аврахов - Луцьк : Твердиня, 2007. - 228 с.
2. Александрович В. Ікона Покрову Богородиці з Святотроїцької церкви у с. Речиці // Тези та матеріали міжнародної конференції. "Волинська ікона. Питання історії вивчення, дослідження та реставрації".- Луцьк: Музей Волинської ікони. - 1997. - С 9-11.
3. Александрович В. Українське малярство XIII-XV ст.- Львів,1995. – 197 с.
4. Археологічна спадщина Яна Фітцке. За заг. ред. Г.Охріменка. - Луцьк, 2005.
5. Багров Н.В. Региональная геополитика устойчивого развития К.: Лыбидь, 2002. – 256 с.
6. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування. – К.: КНУ, 2001. – 397 с.
7. Бондаренко Г.В. Краєзнавча освіта Волині у «Творчих сходах педагогів Волині – 2003- 2004» / Г.В. Бондаренко // Педагогічний пошук. – 2004. – №2(42). – С.93-95.
8. Бондаренко Г.В. Волинезнавство – факультативний курс у загальноосвітніх школах області / Г.В. Бондаренко // Педагогічний пошук. – 2005. – №4(48). – С. 76.
9. Бондаренко Г.В. Історія України і Волині в нумізматиці, боністиці, геральдиці, генеалогії, фалеристиці та вексилотичі: Програма факультативного курсу для 10-12 класів (34 години) / Г.В. Бондаренко // Педагогічний пошук. – 2006. – №2(50). – С.44 - 47.
10. Бондаренко Г. В. Краєзнавча освіта – важливий аспект виховання патріота і громадянина / Г. В. Бондаренко // Педагогічний пошук. – 2003. – №4(40). – С.73-76.

- 11.Бондаренко Г.В. Затурці в історії України та Волині / Г.В. Бондаренко // Педагогічний пошук. – 2003. – №4(40). – С.77.
- 12.Бондаренко Г.В. Освіта і виховання в родині Косачів / Г.В. Бондаренко // Педагогічний пошук. – 2004. – №3(43). – С.77.
- 13.Бондаренко Г.В. Символи Волинської області / Г.В. Бондаренко // Педагогічний пошук. – 2003. – №1(37). – С.74.
- 14.Бондаренко Г.В., Заброварний Б. Й. Проблема людини в історичному краєзнавстві / Г.В. Бондаренко, Б.Й. Заброварний // Минуле і сучасне Волині. Історичні постаті краю: тези доповідей та повідомлень V Волинської історико-краєзнавчої конференції 11 – 13 жовтня 1991 р. – Луцьк: б. в., 1991. – С. 4 – 7.
- 15.Бондаренко Г.В. Краєзнавство Волині (80-ті – 2001 рр.): історія та історіографія / Г.В.Бондаренко // Минуле і сучасне Волині. Волинська обласна організація Національної спілки краєзнавців України. Матеріали до відзначення 20-річчя від часу утворення. Спеціальний випуск – Луцьк: б.в., 2009. – С.234.
- 16.Бондаренко Г.В., Наконечний В.А., Онуфрійчук М.А., Протас Л.О. Про створення краєзнавчого товариства Волинської області / Г.В.Бондаренко, В.А. Наконечний, М.А. Онуфрійчук., Л.О.Протас // Минуле і сучасне Волині: тези доповідей та повідомлень III-ої Волинської історико-краєзнавчої конференції. – Луцьк: б. в., 1989. – С. 9-11.
- 17.Бондаренко Г.В. Краєзнавчі дослідження: напрями, завдання, проблеми / Г.В.Бондаренко // Минуле і сучасне Волині. Краєзнавство: історія, здобутки, перспективи. Тези доповідей та повідомлень II регіональної «Велика Волинь» та VI обласної історико-краєзнавчих конференцій 8 – 10 жовтня 1992 р. – Луцьк: б.в., 1992. – С.6-7.
- 18.Бондаренко Г.В. Історичне краєзнавство Волині / Г.В. Бондаренко. – Кн.1. – Луцьк: РВВ «Вежа»

19. Братушко Ю., Лугіна Л., Луць В., Цитович В. Фізико-хімічні та стратиграфічні дослідження живопису волинських ікон// Волинська ікона: питання історії, вивчення, дослідження та реставрації. Доповіді та матеріали IV наукової конференції. - Луцьк, 1997. -С. 98-107.
20. Великая хроника о Польше, Руси и их соседях XI -XIII ст. - Под ред. чл.кор.АН СССР В.Л. Янина. - И-во Московского университета, 1987.
21. Волинська ікона XVI-XVIII ст. Каталог та альбом. - Київ-Луцьк: Спадщина, 1998.
22. Волинь у долях краян і людських документах. Заг. ред. М. І. Дубини. Т. 1, 2. - Луцьк, 1996.
23. Грушевська М. Причинки до історії руської штуки в давній Польщі // Записки Наукового товариства ім. Т. Г. Шевченка. - Львів, 1903 - Кн. I, т. 4. - С. 1-11.
24. Гордин В. Э. Теоретические и практические подходы к развитию культурного туризма / В. Э. Гордин, М. Д. Сушинская, И. Яцкевич // Конвергенция культуры и туризма на пороге XXI века. — СПб. : Эдинбург, 2000.
25. Гордин В. Э. Роль сферы культуры в развитии туризма в Санкт-Петербурге / В.Э. Гордин // Санкт-Петербург: многомерность культурного пространства: материалы науч.- практ. форума, 29-30 октября 2008 г. – СПб., 2009. Режим доступа: <http://test.hse.spb.ru/info/personal/gordin.aspx>.
26. Гордин В. Э. Культурный туризм как стратегия развития города: поиск компромиссов между интересами местного населения и туристов / В.Э. Гордин, М.В. Матецкая // Там же. – Режим доступа: <http://www.hse.ru/data/659/478/1239>.
27. Гуменюк Н. Геннадій Бондаренко: Краєзнавство завжди біля витоків відродження / Н. Гуменюк // Віче. – 1998. – 12 березня. – С.14.
28. Дацко О. І. Культура як чинник сталого розвитку регіонів: європейський досвід / О.І. Дацко // Проблемы и перспективы развития

- сотрудничества между странами ЮгоВосточной Европы в рамках Черноморского экономического сотрудничества и ГУАМ: сб. науч.тр. – 2009. – Т.1. – С. 224-230. – Режим доступа: http://www.nbuu.gov.ua/portal/soc_gum/pips/2009_1/224.pdf.
29. Декларация прав культуры (проект). — СПб. : СПбГУП, 2000.
30. Декларация терпимости ЮНЕСКО, 1995 г. — М., 1996 — С. 9–10
31. Дикий И.А. Халатов А.А. Основы научных исследований. - К.: «Вища школа», 1985.
32. Драгичевич-Шешич М. Менеджмент в области культурного наследия [Электронный ресурс] / М. Драгичевич-Шешич. — Режим доступа: www.culturalmanagement.ru/biblio/Nasl — Загл. с экрана.
33. Европейская ассоциация по образованию в сферах туризма и отдыха (ATLAS) [Электронный ресурс]. — Режим доступа: www.atlas-euro.org.
34. Жолтовський П. М. Український живопис XVII-XVIII ст. - К., 1978. - 326с.
35. Жолтовський П. Художнє життя на Україні в XVI-XVIII ст. - К., 1983-178 с.
36. Жолтовський П. Розвиток національних рис в українському мистецтві (Друга пол. XVI- перша пол. XVII століття. Живопис.)//Нариси з історії українського мистецтва. - К., 1966,- С. 64.
37. Жупанський Я. І., Сухий П.О. Соціально-економічна картографія. – Чернівці, 1996. – 274 с.
38. Жупанський Я. І., Круль В.П. Роль і місце географічного краєзнавства у структурі національного краєзнавства // Географічне краєзнавство: сучасний стан і перспективи. – Житомир: Льонок, 1992. – С. 3-4.
39. Зміст матеріалів конференції «Минуле і сучасне Волині та Полісся» за 1985-2009 роки // Минуле і сучасне Волині. Волинська обласна організація Національної спілки краєзнавців України. Матеріали до

- відзначення 20-річчя від часу утворення. Спеціальний випуск – Луцьк: б.в., 2009. – С.75 – 148.
40. Західне Полісся : історія та культура / Г. Бондаренко, О. Гаврилюк, А. Дмитренко та ін. - Луцьк, 2012.
41. Історія Волині. Відп. ред. О. Г. Михайлюк.- Львів, Вища школа, 1988.
42. Історія українського мистецтва: В 6 т./АН УРСР. Головна ред. Української радянської енциклопедії. - К., 1967. — Т. 2: Мистецтво XIV- перш. пол. XVI ст.
43. Католицизм на Волині в контексті суспільних відносин на поч. ХХ ст. / А. Ю. Куцик, В. М. Шостак // Матеріали ІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та молодих науковців «Культура у фокусі наукових парадигм : концептуальні рефлексії та виклики сьогодення» (9-10 квітня 2014 р.). - Донецьк, ДонНУ. – 2014. - Вип. 1. – С. 189-191.
44. Кондакова Л. Туризм по-культурному / Л. Кондакова // Экономические известия. А. Парфіненко ISSN 2078-6441. Вісник львівського університету. Серія географічна. 2013. Випуск 43. Ч. 1. 241 – 210. – №115(1348). – Режим доступу: <http://eizvestia.com/dosug/full/turizm-rokulturnomu>.
45. Костомаров М. Слов'янська міфологія//Хроніка 2000. -Випуск 1. - К., 1992. – С. 34-35. Круль В.П., Чернюх Г.Я. Краєзнавство як дієвий засіб у патріотичному вихованні учнів // Краєзнавство і туризм: освіта, виховання, стиль життя /Матер.міжнар. наук.-практ. конф. – Київ: Реформа, 1998 – С. 9-11.
46. Краєзнавство. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2001. – Вип. 2 (4). – С.53-54.
47. Круль В.П. Краєзнавство: історична географія. Конспект лекцій / За ред. Я.І.Жупанського. – Чернівці: ЧДУ, 1999. – 108 с.
48. Кузик С. П. Географія туризму: навчальний посібник / С. П. Кузик. – К.: Знання, 2011. – 271 с.

- 49.Культурна політика України – оцінка міжнародних експертів / Рада культур. співпраці Ради Європи; М-во культури і туризму України. – К. : Рада культур. співпраці, 2007. – 56 с.
- 50.Культурний туризм як інструмент формування національної ідентичності. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/desember08/23.htm>.
- 51.Кумсков Н. В. Культурное наследие и процессы глобализации / Н. В. Кумсков // Вестн. КРСУ. — 2011. — Том 11. — № 6. — С.115–118.
- 52.Кучинко М. Історія культури Волині давнього та середньовічного часу / М. Кучинко, З.Кучинко, О.Златогорський. - Луцьк,2013.
- 53.Літопис подій у краєзнавчому житті Волинської області у 1989 – 2009 роках // Минуле і сучасне Волині. Волинська обласна організація Національної спілки краєзнавців України. Матеріали до відзначення 20-річчя від часу утворення. Спеціальний випуск . – Луцьк: б.в., 2009. – С.48-62.
- 54.Леся Українка та родина Косачів в контексті української культури : тези та матеріали - Луцьк : [б. в.] 1996. - 42 с.
- 55.Леся Українка та родина Косачів в контексті української культури : тези та матеріали - Луцьк : [б. в.] 1996. - 42 с.
- 56.Леся Українка та родина Косачів в екслібрисі. Каталог виставки творчих робіт переможців та учасників Міжнародного конкурсу книжкових знаків, приуроченого 90-річчю пам'яті Лесі Українки та 55-річчю Колодяженського літературно меморіального музею Лесі Українки / уклад. П. Нестеренко, А. Силюк. - Колодяжне : [б. в.], 2003. - 80 с.
- 57.Леся Українка і родина Косачів в контексті української та світової культури : матеріали 11 Всеукр. наук.-практ. конф. 24-25 лют. 2001 р., с. Колодяжне : наук. зб. - Луцьк : Надстир'я, 2001. - 140 с., ілюстр. ; Леся Українка і родина Косачів в контексті української та світової

- культури : матеріали III Всеукр. наук.- практ. конф. 24-25 лют. 2006 р., с. Колодяжне : наук. зб. - Вип. 3. - Луцьк : Пульс, 2006. - 226 с.
58. Леся Українка і сучасність (до 130-річчя від дня народження Лесі Українки): зб. наук. пр. -Т, 1-5. - Луцьк : Волин. обл. друк., 2003-2007.
59. Логвин Г., Міляєва Л., Свенціцька В. Український середньовічний живопис. - К.: Мистецтво, 1976. - 26 с.
60. Логвин Г. Н. Українсько-польські мистецькі зв'язки XIV-XVI ст. // Українське мистецтво в міжнародних зв'язках. - Київ, 1983. - С 23-27.
61. Луць В. Збірка Волинських ікон Рівенського краєзнавчого музею// Родовід, - 1994. - Ч.8.- С.42.
62. Луць В. Іконописна майстерня Острога першої половини XVIII ст. // Тези та матеріали III Всеукраїнської наукової конференції. "Волинська ікона: питання історії вивчення, дослідження та реставрації". - Луцьк, 1996. - С. 32-33.
63. Макаров А. Світло українського бароко. - Київ: Мистецтво, 1994. – 286 с.
64. Маркетинг мест. Привлечение инвестиций, предприятий, жителей и туристов в города, коммуны, регионы и страны Европы / Ф. Котлер, К. Асплунд, И. Рейн, Д. Хайдер; / пер. с англ. М. Акая при участии В. Мишучкова. – СПб. : Стокгольм. школа экономики в Санкт-Петербурге, 2005. – 376 с.
65. Матеріали з історії народознавства в Україні : Каталог етнографічних програм (друга половина XVIII-XX ст.) / НАН України, Ін-т мистецтвознав., фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського, Ін-т укр. археографії ; уклала О. Боряк. Київ : Українознавство, 1994. 124 с.
66. Матвієнко-Гарнага Ф.Т. Краєзнавство і краєзнавча робота. – Харків, 1930. - 32 с.
67. Мыльников А. С. Картина славянского мира: взгляд из Восточной Европы. Представления об этнической номинации и этничности XVI - начало XVIII века. - СПб., 1999.

68. Минуле й сучасне Волині та Полісся. Олена Пчілка і родина Косачів в історії інтелектуальної еліти України та Волині : матеріали XXXIII Всеукр. іст.-краєзн. конф., присвяч. 160-річчю від дня народження Олени Пчілки та 60-річчю з часу створення Колодяжненського літературно-меморіального музею Лесі Українки : наук. зб. - Вип. 33. - Луцьк : Пульс, 2009. - 292 с.
69. Минуле і сучасне Волині та Полісся. Олена Пчілка, Леся Українка і родина Косачів в історії української та світової культури : наук. зб. - Вип. 51 : матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. 165-річчю від дня народження Олени Пчілки та 65-річчю Колодяженського літературно-меморіального музею Лесі Українки, с. Колодяжне на Волині, 28-29 черв. 2014 р. Упоряд : А. Силюк, В. Комзюк. - Луцьк, 2014.
70. Михайлюк О. Г. Історія Луцька /О. Г. Михайлюк, І. В. Кічий . - Львів, 1991.
71. Міжнародні нормативні акти ЮНЕСКО. — М. : Логос, 1993. — С. 290–301.
72. Мошняга Е. В. Международный культурный туризм как фактор межкультурной коммуникации / Е. В. Мошняга // Науч. тр. Московск. гуманитар. ун-та. — 2005. — Вып. 55. — С. 128–147.
73. Нариси культури Давньої Волині. За заг.ред. Г. Охріменка. - Луцьк, 2006.
74. Овсійчук В. Українське малярство X-XIII ст. Проблеми кольору. - Львів, 1996.-477 с.
75. Огієнко І. Повстання азбуки й літературної мови в слов'ян. - Жовква: Друкарня оо.Василіян, 1938.-300 с.
76. Олекса Воропай. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис: В 2 т. - Мюнхен, 1966.
77. Олена Пчілка і Волинь : матеріали наук.-практ. конф. 29 -30 черв. 1999 р.: наук. зб. - Луцьк : [б. в.], 1999. - 111 с .

78. Олена Пчілка - дітям / упоряд. В. Комзюк і Н. Пушкар. - Львів : Апріорі, 2015. - 76 с.
79. Організація туризму: підручник / І. М. Писаревський, С. О. Погасій, М. М. Покоłodна та ін.; за ред. І. М. Писаревського. - Х.: ХНАМГ, 2008. - 541 с.
80. Орлова О. В. Культурний туризм як засіб діалогу культур / О.В. Орлова // Культура і сучасність. - 2009. - № 2. - Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Kis/2009_2/19.pdf.
81. Орлова О. В. Культурний туризм як засіб діалогу культур / О.В. Орлова // Культура і сучасність. - 2009. - № 2. - Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Kis/2009_2/19.pdf.
82. Охріменко Г. Культура лінійно-стрічкової кераміки на Волині. - Луцьк, - 2001.
83. Охріменко Г. Неоліт Волині. - Луцьк, 1993.
84. Петровський О. Археологічне краєзнавство як чинник пам'яткоохоронної справи (з досвіду роботи історичн. фак-ту ТДПУ ім. В. Гнатюка) // Археологія Тернопільщини. - Тернопіль: Джура, 2003. - С. 269-273.
85. Пістун М., Олійник Я., Гуцал В. Регіонально-географічні дослідження Володимира Кубійовича // Історія укр. географії. - 2001. - Вип. 3. - С. 34-37.
86. Прижиттєві документи і матеріали Лесі Українки та родини Косачів : каталог-довідник. - Луцьк : [б. в.], 1996. - 48 с., ілюстр. ; Родина Косачів і волиняни: Спогади, перекази. - Луцьк : Волин. обл. друк., 2002. - 64 с.
87. Програма, запитальник та методичні поради дослідникам народної культури України / упорядн. Л. Орел, К. Міщенко. Київ : ІСДО, 1995. 232 с. 104. Тронько П. Українське краєзнавство в ХХ столітті / наук. ред. В.А. Смолій ; Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. Київ : [б.в.], 2002. 84 с.

- 88.Пчілка Олена. Козачка Олена. Поема. Присвячується М. М. Лисенку / передм., підгот. до друку В. Комзюк, Л. Мержвинська, Н. Пушкар / О. Пчілка. - Луцьк : Надстир'я, 2014. - 58 с.
- 89.Пчілка Олена. На спогад Шубертової серенади / О. Пчілка ; авт. тексту І. Щукіна, упоряд. А. Силюк - Луцьк : Вежа-Друк, 2015. - 16 с.
- 90.Пшик В.П. Укріплені міста, замки, оборонні двори та інкастельовані сакральні споруди Львівщини XIII–XVIII ст. Каталог-інформатор. – Львів: Гердан Графіка, 2008. – 240 с.
- 91.Рисак О. Леся Українка і Агатангел Кримський / О. Рисак // Філол. студії. - Вип. 2. - Луцьк, 1997. - С. 21-27.
- 92.Рудницький С. Україна – наш рідний край. – 2-е вид. – Львів: Просвіта, 1921.
- 93.Рутинський М.Й. Замковий туризм в Україні. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 432 с.
- 94.Рутинський М.Й., Стецюк О.В. Музеєзнавство. Навчальний посібник. – К.: Знання, 2008. – 428 с.
- 95.Памятники искусства Советского Союза. Украина и Молдавия. Справочник-путеводитель. - М., 1982.
- 96.Пахомов Ю. М. Система цінностей як фактор конкурентоспроможності країн у глобальному світі / Ю. Пахомов М.// Економіка ринкових відносин. – 2008. – №1 (1). – С. 38-45.
- 97.Пронкевич О. В. Культурний туризм і «винайдення» Іспанії / О.В. Пронкевич // Наукові праці: наук.-метод. журн. Філологія. Літературознавство / Чорномор. держ. ун-т ім. П. Могили. – 2009. – Т.124. – Вип. 111. – С. 91-93.
- 98.Пуцко В. Художня колекція Волинського єпархіального давньосховища //Тези 11 Міжнар. конф. Волинська ікона. Питання історії вивчення, дослідження та реставрації,- Луцьк, 1995- С.22-24;
- 99.Пуцко В. Ранні ікони Волині. // Тези та матеріали II міжнародної наукової конференції. "Волинська ікона: питання історії вивчення,

- дослідження та реставрації”.— Луцьк: Музей Волинської ікони. - 1995. - С.5-7.
100. Семенюк А. Косачі. Статті, нариси, поезія / А. Семенюк. - Луцьк : Надстир'я, 2014. - 184 с.
101. Свешніков І. К. Битва під Берестечком. - Львів: Слово, 1993. - 299 с.
102. Січинський В. Місто Холм. - Краків: Українське видавництво, 1941. – 23 с.
103. Сидор О. Волинське малярство XVII-XVIII ст. // Образотворче мистецтво, №2, 1988.-С. 18-21.
104. Силюк А. 60 років від дня народження Г.В.Бондаренка (1946) – українського історика і педагога / А. Силюк // Календар знаменних і пам'ятних дат Волині на 2006 р. – Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2006. – С.23-29.
105. Степовик Д. Історія української ікони X-XX століть.-К.: Либідь, 1996.
106. Топчієв О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики: Навчальний посібник. – Одеса: Астропринт, 2005. – 632 с.
107. Тронько П.Т. Українське краєзнавство в XX столітті (до 75-річчя Всеукраїнської спілки краєзнавців). – К., 2002. – 85 с.
108. Туристичний імідж регіону : монографія / за ред. А. Ю. Парфіненко. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – 311 с.
109. Український народний орнамент. Вишивки тканини, писанки. Зібрала Ольга Петрівна Косач-Драгоманова (Олена Пчілка). - Вип. VIII. Репринт. відтворення першого видання 1876 р. / упоряд.: В. Комзюк, Н. Пушкар ; вступ, ст. Н. Стащенко. - Ковель : ТВО «Ковел. міська друк.», 2010.

110. Українка Леся. Волинські сюжети: Історикокраєзнавчі нариси / упоряд. Н. Ю. Пушкар, В. М. Комзюк. - Луцьк : Волин. старожитності, 2012. - 252 с.
111. Українка Леся. Мрії зламане крило : зб. творів, док. і спогадів / Леся Українка. - К. : Веселка 1993. - 222 с.: ілюстр. (уміщено листи й твори написані на Волині)
112. Українка Леся. Волинські сюжети: Історикокраєзнавчі нариси / упоряд. Н. Ю. Пушкар, В. М. Комзюк. - Луцьк : Волин. старожитності, 2012. - 252 с.
113. Українка Леся. Лісова пісня. Драма-феєрія в 3-х діях. З портретом автора і додатками / Леся Українка - К. : Друк. В. П. Бондаренка та П. Ф. Гніздовського, 1914. - 88 с. (факсимільне видання Луцьк ; Ковель : Надстир'я, 2015.- 88 с.).
114. Українська культура. Лекції за редакцією Дмитра Антоновича. - К., 1993.
115. Франко І. Апокрифи і легенди. - Львів, 1896. - 329 с.
116. Цинкаловський О. Княжий город Володимир. -Львів, 1935.
117. Цинкаловський О. Старовинні пам'ятки Волині. - Торонто, 1975.
118. Чубинський П. Мудрість віків: В 2 кн. -К.: Мистецтво, 1995. -Кн. 1.- 221 с.
119. Чорна М. Навчально-методичні рекомендації до проведення фольклорної та літературно-краєзнавчої практики. Херсон: Видавництво ХДУ, 2004. 20 с.
120. Шаблій О.І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. – Львів: Львів.ун-т ім. І.Франка, 2001. – 744 с.
121. Шостак В. М. Соціокультурні особливості українського менталітету : вплив Заходу і Сходу у/ В. М. Шостак //Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.- Серія : Філософські науки. №11(384) - Луцьк: Вежа-Друк, 2018. - С. 85-90.

122. Яковенко Н. Вступ до історії / Н.Яковенко. – К.: Критика, 2007. – 375 с.. 121.Всесвітня туристична організація: офіц. сайт. – Режим доступу: <http://unwto.org/index.php>.
123. Kraszewski J. I. Wspomnienia Wolynia, Polesia i Litwy. -Warszawa, 1985.
124. Sztuka i liturgia Kosciola Grekokatolickiego w 400 rocznic? Unii Brzeskiej. Katalog wystawy. - Chelm-Zamosc, 1996. - 109 s., 68 ii.
125. Kondraciuk P. Domniemane ikony Wolynskiej szkoły malarstwa w zbiorach Muzeum Okręgowego w Zamosciu // Доповіді та матеріали IV наукової конф. "Волинська ікона: питання вивчення дослідження та реставрації*". - Луцьк, 1997, - С 59-63.
126. Kondraciuk P. Obraz Matki Bozej Lubomelskiej. Przyczynek do ikonografii przedstawien Matki Bozej Loteranskiej na Wolyniu i obszarze dzisiejszej Lubelszczyzny w okresie baroku// Konferencja "Zamojszczyzna i Wolyn w minionym tysigcleciu. Historia, kultura, sztuka." - Zamosc, 2000, - С. 101.
127. Kondraciuk P. Ikony Bogurodzicy na Zamojszczyznie i ich związki z malarstwem ikonowym Wolynia // Пам'ятки сакрального мистецтва Волині на межі тисячоліть: питання дослідження, збереження та реставрації. Матеріали VI міжнародної конференції по волинському іконопису. - Луцьк: Музей Волинської ікони. - 1999. - С. 79-83.

Інформаційні ресурси

Національна спілка краєзнавців України <http://nsku.org.ua>

Інститут історії України Національної академії наук України
<http://www.history.org.ua>

Сім чудес України <http://7chudes.in.ua>

Рідна країна – світоглядний портал <http://ridna.ua/>

Міністерство культури України <http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/index>

Український пам'яткоохоронний інтернет-ресурс <http://pamjatky.org.ua/>

Музейний простір України <http://prostir.museum/>

Державний комітет статистики України www.ukrstat.gov.ua

Інформаційні ресурси Верховна Рада України [//www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).

Офіційний сайт Міністерства культури і туризму України [//www.mincult.kmu.gov.ua](http://www.mincult.kmu.gov.ua).

Державна служба туризму і курортів Міністерства культури і туризму України [// www.tourism.gov.ua](http://www.tourism.gov.ua).

Нормативні акти України [//www.nau.kiev.ua](http://www.nau.kiev.ua)

Все о туризме. Туристская библиотека [//www.tourlib.net](http://www.tourlib.net).

Інформаційний розділ Всесвітньої Туристської Організації [//www.world-tourism.org](http://www.world-tourism.org).

Каталог туристских сайтов [//www.tourlib.columb.net](http://www.tourlib.columb.net)

Бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

Парк «Київська Русь». – Режим доступу: <http://www.parkkyivrus.com>.

This is Ukraine. – Mode of access: <http://www.thisisukraine.org/index>

<https://museums.authenticukraine.com.ua/ua/>

<http://incognita.day.kyiv.ua/exposition>

Музейний простір України<http://www.prostir.museum/>

Портал „Музейний простір України” поєднує у собі функції інформаційного сайту з щоденним оновленням та класичного порталу, який є своєрідним довідником з різних питань музейної справи.

Художні музеї і картинні галереї України

<http://artmaidan.org.ua/museums.php>

Києво-Печерський національний історико-культурний заповідник (Київ) <http://www.kplavra.kiev.ua/>

Сайт містить новини, екостури, сторінки історії заповідника. Відвідувачі можуть ознайомитися з інформацією про конференції, що відбуваються в заповіднику, переглянути фотогалерею.

Меморіальний комплекс „Національний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років” (Київ) <http://warmuseum.kiev.ua/>

Сайт пропонує для своїх відвідувачів новини музею, інформацію про історію створення та експозиції, знайомить з пошуковою роботою меморіального комплексу. Містить спеціальну інформацію для фахівців. Пропонує перегляд фотодокументів.

Музей Гетьманства (Київ) <http://www.getman-museum.kiev.ua/>

Це державний культурно-освітній та науково-дослідний заклад історичного профілю, осередок пам'яток матеріальної та духовної культури, пов'язаних з історією та традиціями козацько-гетьманської доби. Сайт знайомить з новинами, експозиціями та виставками музею. Подає контактну інформацію, статті.

Музей Івана Гончара (Київ) <http://honchar.org.ua/>

Сайт розповідає про історію створення центру та його засновників. Знайомить з колекціями та виданнями музею.

Національний заповідник „Софія Київська” (Київ)

<http://nzsk.org.ua/ukr/general/intro.html> Представлено інформацію про історію та діяльність заповідника, висвітлюється наукова робота, конференції, публікації. Можна довідатися про реставраційні роботи та виставки. Подано контактну інформацію та анонси.

Національний музей медицини України (Київ) <http://www.histomed.kiev.ua/>

В музеї представлено розвиток медицини в Україні з стародавніх часів до наших днів. В основу організації музею була покладена новітня концепція музеєзнавства, яка дозволила використати науково-методичні і документальні матеріали та експонати у комплексі з архітектурними, художньо-технічними і аудіовізуальними засобами.

Національний художній музей України (Київ) <http://namu.kiev.ua/>

Сайт знайомить з історією музею, його колекціями та виданнями. Відвідувачі можуть довідатися про програми, які діють в музеї. Ознайомитися з анонсами виставок, переглянути діючі та архів. Подано контактну інформацію, партнерів музею.

Для нотаток

Навчально-методичне видання

Шостак Віктор Михайлович

Культурно-краєзнавча практика

Методичні рекомендації до курсу

Друкується в авторській редакції

Підписано до друку 28.01.2021 р.

Формат 60x84 1 /16. Обсяг 2,33 ум. друк. арк., 2,04 обл.-вид. арк.

Наклад 100 пр. Зам. 8. Видавець і виготовлювач – Вежа-Друк

(м. Луцьк, вул. Шопена, 12, тел. (0332) 29-90-65).

Свідоцтво Держ. комітету телебачення та радіомовлення України ДК № 4607

від 30.08.2013 р. Методичні рекомендації до курсу